

ALUSTUS TYÖAIKASEMINAARIIN HELSINGISSÄ 21.3 – 22.3. 2020

Arvoisa seminaariväki – hyvät osallistujat ja seminaarin järjestäjät. Kiitän saamastani mahdollisuudesta esittää näkökohtia siitä, miten lyhyempi työaika mielestäni tulisi järjestää niin, että se on parhaaksi kaikille.

Viiden viimeisen vuoden aikana olen kirjoittanut asiasta yli neljäkymmentä julkaistua mielipidekirjoitusta lehdissä eri puolilla Suomea. Olen ollut ilahtunut toimitusten myönteisestä asenteesta, mutta varsinaista palautetta en ole ajatuksilleni saanut suuren yleisön taholta. On kuin asia ei olisi kiinnostanut ketään. Lyhyempi työaika on kuitenkin koko talouselämämme ja siksi myös yksityisen elämämme perusta. Sen vaikutus laajenee kuin renkaat vedessä lähes kaikille elämänalueille, jopa kansainvälisesti ja mannertenvälisesti.

En tiedä toista yksittäistä muutosta, joka kääntäisi kaiken elämässämme parempaan suuntaan heti ensimmäisestä päivästä alkaen. Eikä vain omassa elämässämme, vaan koko yhteiskunnassa. Miten saamme elämänlaadun, terveyden, talouden ja tasapuolisuuden kohentumaan tämän yhden ainoan muutoksen ansiosta kertakaikkisesti?

Kahdeksan tunnin työaika, jota pääpiirteissään olemme noudattaneet jo yli sata vuotta on vanhentunut ja vaatii uusimista. Yhteiskuntaa, jossa elimme viime vuosituhannella, ei enää ole; maailmankuva, työnkuva, työn sisältö, välineet, tarpeet ja päämäärät ovat muuttuneet täydellisesti. Vastaus nykyisiin ongelmiimme on lyhyempi työaika, työaikareformi.

Mutta ei lyhennettynä millä tavalla tahansa, vaan siten, että ihmisten lisääntyvä palvelujen tarve täytetään heidän, eli

asiakkaiden toivomusten mukaan kellon ympäri. Työaika voitaisiin lyhentää niin, että työntekijöitten työaika lyhenee kahdella tunnilla kuuteen tuntiin, mutta yrityksen työpäivä pitenee kahteen kuuden tunnin vuoroon eli 2 x 6 tuntiin. Ensimmäinen vuoro alkaisi kello seitsemältä ja toinen kello yhdeltä.

Puhun ”2 x 6 tunnin” työajasta, sillä siten hahmotin uudistuksen vuonna 1996, jolloin aloitin FERIA-kirjani kirjoittamisen. Kutsun tätä ideaa 2 x 6 tunnin työajasta nimellä Suomen työaikareformi, s-t-a-r, STAR. Lyhyemmällä työajalla on kirjassani perustavanlaatuinen merkitys. Sain kuulla samoihin aikoihin toteutetuista, melkein samansisältöisistä 6 + 6 tunnin kokeiluista vasta vuonna 2014 Sitran Timo Lindholmilta, lähes 20 vuotta myöhemmin. On hämmästyttävää, miten näin saattoi käydä. Olen miettinyt asiaa ja ymmärtänyt sen niin, että ollessani vielä työelämässä olin täysin uppoutunut vaativaan työhöni. En ollut kiinnostunut politiikasta.

Jäätyäni eläkkeelle ja mieheni kuoleman jälkeen muutin Helsingistä Loviisaan ja aloin seurata elämää ympärilläni yhteiskunnassamme. Näin paljon epäkohtia, jotka oli mielestäni helppo korjata. Siksi aloin kirjoittaa FERIA-kirjaa. Luin vain kahta paikallista lehteä ja kirjoitin kello yhdeksästä kolmeen. En koskaan tiennyt tai miettinyt, mitä kirjoittaisin, vaan asiat tulivat mieleeni, kun istahdin pöydän ääreen. Kaikki oli hyvin intuitiivista. Kirjoitin kaiken käsin, tein myös piirroksia käsin. Paikallisen mainostoimiston avulla kirja sai lopullisen muotonsa. Se on ollut maksutta luettavissa internetissä 1.1.2000 lähtien FERIA Finland-sivuilla.

Tämän väliselvityksen jälkeen palaan 2 x 6 tunnin työaikaan ja ensimmäiseen etuun, joka liittyy juuri työaikaan. Viime päivinä on kirjoitettu ihmisten kronotyypeistä, aikaisemmin puhuttiin vain aamu- ja iltavirkkuista. Nyt tiedetään, että aamuvirkkuja on 40 % koko väestöstä ja iltavirkkuja 30 %, loput ovat osittain iltavirkkuja tai erikoistyyppisiä. Kronotyyppi vaihtuu ihmisen ikäkausien mukaan.

Vanhemmat ja opettajat tietävät kokemuksesta, kuinka vaikeaa on saada iltavirkkuja nuoria hereille ja liikkeelle aamun varhaisina tunteina. Kun ihmiset saavat valita työajan oman kronotyyppinsä mukaisesti, hyvinvointi, työviihtyvyys, työpaikan henki ja työteho

paranevat itsestään. Myös poissaolot vähenevät.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana työttömyys on vaivannut maatamme, ja ainakin viisi hallitusta on pähkäillyt ongelman kanssa. Jos ajatellaan järkevästi, ongelmaa ei ole. Maassamme on 2,2 miljoonaa työllistä, mikä on aivan liian vähän suhteessa 5,5 miljoonan ihmisen asukasmäärään. Jos nämä kahdeksan tunnin työajat tasattaisiin kuuden tunnin työpäiviksi, syntyisi yli 700 000 uutta työpaikkaa. Vaikka kokonaistuntimäärä ei kasvakaan, tekevien käsiparien määrä kasvaa ja sen mukana jaksaminen ja teho.

Tulevaisuudentutkimuksen professori Markku Wilenius kirjoitti Helsingin Sanomissa 12.8.2015 Suomen mahdollisuuksista toimia edelläkävijänä. Hänen mukaansa olemme siirtymässä globaalin talouden kuudenteen aaltoon, jossa viidennen aallon opit eivät enää päde. Hänen sanomansa ei tehonnut, päättäjät eivät välittäneet tai uskoneet.

Helsingin Sanomat kertoi pääkirjoituksessaan 24.1.2019, että työttömyys vuonna 2016 maksoi Suomelle 10,8 miljardia euroa. Laskelma on Pellervon taloustutkimuksen tekemä. Tämä summa on kymmenvuotisen työttömyyskauden keskivaiheilta. Kun se kerrotaan kymmenellä, saadaan noin sadan miljardin euron kokonaiskuluerä. Summa on liian valtava käsitettäväksi, se on satatuhatta miljoonaa euroa. Ja rahavuoto jatkuu.

Voidaan kysyä, mitä iloa siitä summasta oli työttömille? Eikö työpaikka olisi ollut toivotumpi? Työttömyyskorvauksien sijaan summa olisi voitu käyttää työajan uudistamiseen ja samalla olisi työllistetty kaikki silloiset neljäsataatuhatta työtöntä sadantuhannen työllistyvän vuosivauhtia.

Vieläkään ei ole liian myöhäistä. Voimme aloittaa koeprojektilla, jonka avulla pystymme korjaamaan pahimpia epäkohtia. Hoitoalan tilanne on näistä ensimmäinen. Palkankorotus ei poista hoitajien uupumusta, siihen auttaa vain työtaakan kevennys. Kun työpäivä lyhennetään kuudeksi tunniksi, sekä hoitajat että hoidettavat voivat paremmin. Lähihoitajan työkin nousee taas arvossa. Ja heitähän tarvitaan nyt tuhansittain.

Tähän kokeiluun voitaisiin ottaa mukaan palvelualojen kuten hoiva-alan ja terveyskeskusten lisäksi kaupan alan työntekijät, lähinnä suuret kauppakeskukset ja marketit. Kun koeprojektin noin kolmensadantuhannen työntekijän työtunnit jaetaan kuuden tunnin työpäiviksi, saadaan uusia tekijöitä kolmasosa lisää – eli noin satatuhatta työtöntä työelämään samoilla kustannuksilla. Kyseisillä aloilla on paljon sopivia tehtäviä työssä oppimiseen. Säästyvät työttömyyskorvaukset varattaisiin projektin kuluihin. Kun kolme työntekijää kukin luopuu yhden tunnin palkasta, ja kun valtio vastaavasti kustantaa kolme tuntia, saa yksi työtön siitä kuuden tunnin palkan ja työn. Miten nämä talkoot onnistuvat?

Siten, että loputkin edellisen hallituksen tekemistä leikkauksista puretaan pienipalkkaisilta, ja ne korvataan nimikkeellä yhden työtunnin hinta. Palkkatason pysymistä entisellään voidaan tarvittaessa varmistaa ”kevennetyllä reformiverotuksella”. Työaika voidaan myös jakaa 3 x 4 tunnin jaksoihin. Tätä mahdollisuutta käyttävät mielellään eläkeikää lähestyvät ja jo eläkkeellä olevat samoin kuin opiskelijat, vammaiset ja kehitysvammaiset sekä pikkulasten äidit. Eläkettä alkaa kertyä aikaisemmin ja eläkeikä nousee vapaaehtoisesti.

Hallituksen asettama 75 prosentin työllisyystavoite täyttyy silloin vaivatta, kuin huomaamatta. Mediassa on kerrottu, että 60 000 työllistyvän määrä ei ehkä olisikaan kylliksi, vaan työttömille tarvittaisiin jopa 120 000 työpaikkaa. Ei haittaa, työtä riittää, sillä maapallo on siivottava – meriä myöten. Useimmilla aloilla on tarvetta lisätyövoimasta, ja 2 x 6 tunnin työaika toimii uusissakin töissä. Meillä on nyt mahdollisuus saavuttaa täystyöllisyys.

Varsinkin turvallisuus- ja vartiointipalvelut, poliisi ja rajavartiosto kaipaavat lisätyövoimaa. Kestävä matkailu kasvaa ja tarvitsee virkeää, palveluhaluista henkilökuntaa vuorokauden ympäri. Hotelli- ja ravintola-ala muuttuu houkuttelevammaksi kuuden tunnin työpäivällä. Rakennusalan töissä on aina hanttihommia myös harjoittelijoille. Oikeuslaitoksen käsittelyajat pitkittyvät työntekijöiden puutteesta, ja tilastokeskus on ruuhkautunut niin, että se jarruttaa muiden alojen työskentelyä. Ennen kaikkea TE-palvelut

tarvitsevat nopeaa vahvistusta uudessa tilanteessa.

Menetettyämme edellä mainitut miljardit valtion varoja, hallituksen on nyt viisasta ottaa investointilainaa. Nykyisten noin 250 000 työttömän työllistymisen vapauttaa työttömyyskustannuksia tämän päivän kulujen mukaan vähintään kymmenen miljardia vuodessa, mutta loppu on otettava lainaa. Vuosituhannen paradigman muutoksen – kvanttiloikan – pitää vihdoin päästä käyntiin vauhdilla. Se on tiemme menestykseen. Meillä on vielä mahdollisuus ottaa paikkamme edelläkävijänä.

Koko EU tarvitsee uutta työaikamallia pystyäkseen dynaamiseen toimintaan ratkoessaan pakolaisongelmaa. Esimerkkimme ulottuu aina Afrikkaan asti. Suomen Jutta Urpilainen valittiin komissaariksi vastuualueenaan EU:n kansainväliset kumppanuudet. Käytännössä työ koskee erityisesti Afrikan maita, sillä EU:n suurimpana pelkona on Afrikan nopean väestönkasvun synnyttämä afrikkalaisnuorten tulva Eurooppaan parempien elinolosuhteiden etsinnässä.

Työurani aikana ehdin olla perheyrietyksemme, Grünstein Oy:n tehtaalla Loviisassa monessa toimessa ja asemassa. Aloitimme vuonna 1970 uuden toiminnan, turkkien valmistuksen, runsaan parinkymmenen hengen turkiskurssilla. Puoli vuotta kestänyt kurssi siirtyi tehtaan valmistuttua uusiin tiloihin, ja sen jälkeen kaikki uudet työntekijät saivat oppinsa käytännössä työhohjauksessa. Samalla minäkin opin, että jokaiselle löytyy työ, jossa hän voi kehittyä taitavaksi ja jossa hän silloin myös viihtyy.

Kehittäessäni työaikareformia minulla oli suuri apu kolmikymmenvuotisesta kokemuksestani pk-yrityksessä ja sen erilaisissa töissä: suunnittelijana, tuotantopäällikkönä, taiteellisena johtajana, myynnissä ja lopuksi myös toimitusjohtajana. Tehtaalla oli 1980-luvun lopulla töissä 80 henkeä. Jos meillä olisi silloin ollut tarjolla tilaisuus 2 x 6 tunnin työaikaan, se olisi helpottanut ruuhkia toimituksissa, karsinut tuotantokustannuksia ja laskenut investointikuluja. Tehtämme koko olisi riittänyt isommalle määrälle tekijöitä. Nuoret pojat olisivat mielellään tulleet iltapäivävuoroon, ja perheenäidit olisivat välttyneet ylitöiltä.

Sain henkilökohtaisen kosketuksen Afrikkaan, kun tehtaallemme tuli puhelu Namibiasta keväällä 1990. Namibialaiset lampaankasvattajat olivat nähneet turkkimme Frankfurtin turkismessuilla ja halusivat yhteistyötä. Maa oli juuri itsenäistynyt, ja innostus oli suuri. Kävin Namibiassa useita kertoja, ja yhteistyö osoittautui onnistuneeksi.

Maa täytti eilen, 21.3.2020, kolmekymmentä vuotta, ja tunneside ja kiinnostukseni Namibiaan on säilynyt. Olen Suomi-Namibia Seuran jäsen ja seuraan maan kehitystä monin tavoin. Kuuden tunnin työaika auttaisi myös Afrikan maiden kehitystä. Namibiassa on 2,5 miljoonaa asukasta. Työttömyysprosentti on 40. Jos työt tasattaisiin kuuden tunnin työpäiviksi, työttömyys laskisi kahteenkymmeneen prosenttiin.

Suurena apuna Euroopan unionin Afrikka-ohjelman onnistumisessa olisikin 2 x 6 tunnin työaika ja maakohtaiset kumppanuusmaat. Tähän saakka Afrikan maat ovat pysyneet melko tuntemattomina; emme ole saaneet niihin lähempää kosketusta. Myös Afrikan unioni on pysynyt etäisenä. Toisin olisi, jos nämä unionit löytäisivät kumppaninsa maatasolla siten, että etsittäisiin yhteisiä tekijöitä maitten koon, asukasmäärän, virallisen kielen, uskonnon, historian, kulttuurin ja muiden yhdistävien siteiden joukosta.

Namibia olisi silloin luonnollinen kumppanuusmaamme. Ystävyytemme alkoi jo 151 vuotta sitten enteellisesti nykyisenä ystävänpäivänä 14. helmikuuta 1869, jolloin ensimmäiset suomalaiset asettuivat pysyvästi Namibiaan. Kun suomalainen työttömyys on voitettu, ei mikään estä meitä etsimästä määrääjiksi nuoria namibialaisia opiskelemaan yliopistoihimme ja työskentelemään yrityksiimme.

Yhteydet vahvistuvat, ja voimme auttaa kumppanuusmaatamme monin uusin tavoin. Voimme nuorten mukana viedä pohjoismaista elämäntapaa ja vähentää korruptiota. Media, erityisesti televisio-ohjelmat, auttavat molempia maita tutustumaan toisiinsa, niiden luontoon, historiaan, tapoihin, ajatteluun ja asukkaisiin.

Toinen kumppanuusmaa voisi olla Botswana. Se on sisämaavaltio

itään Namibiasta, aivan sen vieressä. En ole käynyt Botswanassa, mutta Pekka Peltolan kirja, "Botswana, Afrikan timantti", lupaa hyvää. Maa on vähän pienempi kooltaan ja asukasmäärältään kuin Namibia. Yhdistävä tekijä Namibian kanssa on luontomatkailu. Kun panostusta lisätään, se voi kehittyä yhdeksi pääelinkeinoista.

Kun saamme Afrikan liittymään 2 x 6 tunnin työaikajärjestelmään ja kaikille EU-maille kumppanuusmaat, voimme rauhallisesti mielin hoitaa osuutemme yhteistyössä: rautateitten ja muun infran parantamisessa, aurinkoenergian tuotannossa, jätehuollossa ja -kierrätyksessä, terveydenhoidossa, franchising-yrittämisessä, lasten koulutuksessa sekä nuorten yliopisto-opiskelussa ja määräaikaissä työpaikoissa EU:ssa. Siinä on visio, joka kannustaa Afrikan maita rauhaan, korruption lopettamiseen ja kestävään terveys- ja luontomatkailuun. Euroopan eläkeläiset ovat uusiutuva luonnonvara, josta hyötyvät kummatkin osapuolet.

Mitä tapahtuu ihmisille tänä päivänä, kun aina on kiire? Mistä tarvittava aika otetaan? Se tingitään vuorokauden lepohetkestä ja palautumisesta, elintärkeästä yönestä. Mitä siitä seuraa? Siitä seuraa väsymys, ärtyneisyys, stressi, epäystävällisyys, tiuskiminen, kärsimättömyys, keskittymiskyvyn puute, tehottomuus, makeannälkä, lihominen, jaksamattomuus, tyytymättömyys itseän, vaikeudet ihmissuhteissa ja lopulta mielenterveyden ongelmat.

Kaikesta tästä 2 x 6 tunnin työaika vapauttaa ihmiset. Se myös normalisoi palkat sellaiselle tasolle, että työntekijät pystyvät tulemaan toimeen palkallaan. Saadut kaksi tuntia olisi tärkeä jakaa ja käyttää oman terveyden huoltoon, nukkumiseen sekä perheen yhteisen aterian valmistamiseen ja siitä yhdessä nauttimiseen, kaikessa rauhassa keskustellen. Sinkut voisivat tehdä saman ystäviensä kanssa. Tämä hetki on yhteisöllinen, hyvän olon hetki, josta jokaiselle jää hyvä mieli ja lapsille lämmin muisto kotoa aikuisuuteen asti.

Kun kuuden tunnin työaika tulee lopulta useimmille aloille – ja silloin työ on lähes aina lähityötä – elämä järjestyy, ja jokaisella on aikaa puntaroida, saataisiinko sellaiset juhlapuheiden fraasit kuten inhimillisyys, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus, rehellisyys,

epäitsekkyys ja empatiakyky toteutumaan myös ihmisten arjessa. Näiden hyveiden omaksuminen saattaisi onnistua ilman jatkuvaa kiirettä. Silloin maailmamme hyvinvointi kasvaisi joka elämänalueella – vain pienen muutoksen, kahden tunnin, avulla.

Ratkaisut ovat oikeita vain, kun ne ovat parhaaksi kaikille.

Ulla Grünstein

suunnittelija

Helsinki

ulla.grunstein@feriafinland.fi

www.feriafinland.fi